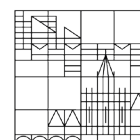

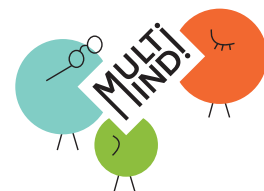
POLICY REPORT **3**

LEVERT MEERTALIGHEID VOORDELEN OP? HOE DENKEN LEERKRACHTEN OVER MEERTALIGHEID?

Universität
Konstanz

LEVERT MEERTALIGHEID VOORDELEN OP? HOE DENKEN LEERKRACHTEN OVER MEERTALIGHEID?

INLEIDING

Dit beleidsverslag behandelt de mogelijke voordelen van meertaligheid voor het individu en de samenleving en de perceptie van leerkrachten over meertaligheid. Gezien de toegenomen taaldiversiteit in klaslokalen in Europa en daarbuiten is het belangrijk dat leerkrachten, opvoeders en vakmensen die in onderwijsinstellingen zoals kleuterscholen en scholen werken, de voordelen van meertaligheid begrijpen. Dit verslag bevat gegevens uit eerder onderzoek en uit verschillende studies die in het kader van het project «The Multilingual Mind – Multi-Mind» uitgevoerd zijn.

MULTI MIND! is een onderzoeks- en opleidingsnetwerk dat streeft naar fundamentele doorbraken in het onderzoek naar meertaligheid door het hanteren van een multidisciplinair perspectief met de volgende belangrijke wetenschappelijke thema's: leren van talen, cognitie en creativiteit, taalverwerking en het meertalige brein, meertalige cognitie en samenleving, taalstoornissen bij meertalige kinderen en meertaligheid in migratie- en vluchtelingensituaties.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

Heeft meertaligheid voordelen?

- Talen zijn nauw met elkaar verbonden, zij kunnen het begrip en het leren van andere talen ondersteunen.
- Meertalige kinderen worden beïnvloed door de grammatica van hun eerste taal bij het luisteren naar hun tweede taal
- Meertaligheid verhoogt de hersenplasticiteit en kan een voordeel zijn voor het verder leren van talen
- Meertaligheid biedt voordelen op sociaal vlak

Hoe denken leraren over meertaligheid?

- De houding van leerkrachten tegenover meertaligheid en de integratie van erfgoedtalens in de schoolomgeving verschilt van land tot land.
- Training in meertaligheid kan leiden tot een positievere houding van leraren tegenover meertaligheid

LEVERT MEERTALIGHEID VOORDELEN OP?

ACHTERGROND & UITDAGINGEN

Een groot deel van de inwoners van Europa is meertalig; meertaligheid is een prioriteit voor de Europese Unie, zoals blijkt uit de aanbeveling dat kinderen naast hun moedertaal nog twee andere talen moeten leren (COM(2017) 673). Het leren van vreemde talen in Europa is zeer wijdverbreid; uit een recente studie blijkt dat zelfs in het Verenigd Koninkrijk een groot deel van de volwassenen (80%) die zijn opgevoed in eentalige huishoudens een vreemde taal heeft geleerd en meer dan de helft van hen die vreemde taal of talen in het dagelijks leven gebruikt (Castro, Wodniecka, & Timmer, 2021).

Terwijl het leren van prestigieuze vreemde talen, zoals Engels en Frans, in veel landen vanaf de basisschool wordt gestimuleerd, wordt de ondersteuning van de erfgoedtalen van meertalige kinderen vaak verwaarloosd.

Hoewel het soort meertaligheid en de taalcombinaties verschillen, hebben de meeste leerkrachten in heel Europa meertalige leerlingen in hun klas. De Raad van de EU heeft op 22.5.2019 een document uitgebracht over een integrale aanpak van het onderwijzen en leren van talen. Volgens dit document moeten de lidstaten «de

taaldiversiteit van leerlingen waarderen en als leer-middel gebruiken, en ook ouders en andere verzor-gers en de plaatselijke gemeenschap bij het taalonder-wijs betrekken.» De lidstaten worden aangemoedigd «het onderzoek naar en het gebruik van innovatieve, inclusieve, meertalige didactiek, zoals het gebruik van digitale instrumenten, geïntegreerde inhoud en taal-verwerving, te bevorderen en de lerarenopleiding te vernieuwen». Het stelt ook dat «het gehele taalreper-toire van leerlingen kan worden gewaardeerd en be-vorderd op school en ook kan worden gebruikt voor alle leerlingen ter ondersteuning van het leren» (Raad van de Europese Unie, 2019). Dit doel is echter nog niet bereikt.

Vier projecten binnen MultiMind hebben de voorde-len van meertaligheid voor het individu en de samen-leving onderzocht (Avila-Varela & Sebastian-Galles, 2021; Bosch & Foppolo, in press; Castro, Wodniecka, & Timmer, 2021; Castro, Bukowski, Lupiáñez, & Wod-niecka, in prep; Pereira Soares et al., 2021, 2022).

DEFINITIE VAN DE TERMINOLOGIE

Eerste taal: Een taal die vanaf de geboorte op een natuur-lijke manier is verworven.

Erfgoedtaal: Een taal die vanaf de geboorte op natuurlij-ke wijze binnen het gezin wordt verworven terwijl men opgroeit in een omgeving waar een andere taal wordt ge-sproken door de meerderheid van de bevolking (bv. Itali-aans verworven door kinderen van Italiaanse afkomst die in Duitsland wonen).

Tweede taal: Een taal verworven na blootstelling aan de eerste taal.

Vreemde taal: Een taal die wordt geleerd in een klasomge-ving, die verschilt van iemands eerste taal en ook van de meerderheidstaal (bijv. Engels geleerd in een klasomge-ving in Griekenland, waar de meerderheidstaal Grieks is).

LEVERT MEERTALIGHEID VOORDELEN OP?

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN (UITGEBREID)

Talen zijn nauw met elkaar verbonden, zij kunnen het begrip en het leren van andere talen ondersteunen.

Als jonge meertalige kinderen een woord in de ene taal horen, activeren ze gelijkkluidende woorden in de andere taal of talen die ze aan het verwerven zijn (Avila-Varela & Sebastian-Galles, 2021). Dit geeft aan dat talen nauw met elkaar verbonden zijn en elkaar kunnen activeren in de zich ontwikkelende meertalige geest. Dus ook al wordt er maar één taal gebruikt in de klas, alle andere talen zijn actief in de geest van meertaligen en kunnen hun begrip en verdere taalverwerving ondersteunen.

Meertalige kinderen worden beïnvloed door de grammatica van hun eerste taal bij het luisteren naar hun tweede taal.

Meertalige kinderen verwerken zinnen op een zeer efficiënte manier; net als eentalige kinderen anticiperen zij snel op komende woorden door te vertrouwen op signalen in de taalinput. Meertalige kinderen kunnen echter beïnvloed worden door de grammaticale eigenschappen van hun eerste taal bij het luisteren naar hun tweede taal (cross-linguïstische invloed) (Bosch & Foppolo, in press; Bosch, Chailleux, Yee, Guasti, & Arosio, 2022).

Meertaligheid verhoogt de hersenplasticiteit en kan gunstig zijn voor het verder leren van talen

Bij het leren van een nieuwe taal vertonen personen die van jongs af aan meer dan één taal hebben geleerd vroege tekenen van meertalige taalverwerving op hersenniveau in vergelijking met leerders die later een tweede taal hebben verworven. Jongleren met twee of meer talen in de hersenen leidt tot functionele hersenaanpassingen (Pereira Soares et al., 2021, 2022, under review). Een lang leven van meertalige ervaring kan leiden tot uitstel van de symptomen van dementie (Vega-Mendoza, Alladi, & Bak, 2019).

Meertaligheid biedt voordelen op sociaal vlak

Meertalige sprekers lijken minder stereotypen en vooroordelen te uiten dan eentalige sprekers. De verminderde expressie van stereotypen en vooroordelen bij meertaligen lijkt voort te komen uit de cognitieve flexibiliteit van meertaligen (Castro, Bukowski, Lupiáñez, & Wodniecka, in voorbereiding). Dit wijst erop dat meertaligheid niet alleen op individueel niveau, maar ook op een meer algemeen maatschappelijk niveau voordelen kan hebben.

ONDERWIJSSUGGESTIES

Het taalrepertoire van de leerlingen kan een waardevolle hulpbron zijn in de klas. Opvoeders moeten de talen van hun meertalige leerlingen vanaf zeer jonge leeftijd ondersteunen en benutten door alle talen van de leerlingen zo vaak mogelijk in de klas aan bod te laten komen. Wat betreft de woordenschat kunnen dit bijvoorbeeld activiteiten zijn waarin leerlingen wordt gevraagd of ze gelijkkluidende woorden kennen in hun moedertaal of andere talen en overeenkomsten tussen talen kunnen worden geanalyseerd.

Leerkrachten die met meertalige kinderen werken, moeten zich ervan bewust zijn dat alle grammatica's actief zijn in de meertalige geest. Daarom hoort cross-linguïstische beïnvloeding bij het meertalig opgroeien, ook al belemmert deze het taalbegrip niet. Leerkrachten kunnen wijzen op cross-linguïstische verschillen tussen de talen die de leerlingen in de klas spreken om hun metalinguïstisch bewustzijn te vergroten en hun taalverwerving te ondersteunen.

Ondersteuning van meertalige taalverwerving vanaf jonge leeftijd kan een voordeel opleveren voor het verder leren van talen, omdat meertaligheid de plasticiteit van de hersenen kan vergroten. Dit kan langetermijneffecten hebben en bescherming bieden tegen de symptomen van dementie.

Het handhaven en ondersteunen van meertaligheid bij kinderen en taalleerders kan de klas en de samenleving in het algemeen ten goede komen doordat stereotypering wordt tegengegaan.

BELEIDSIMPLICATIES: LEVERT MEERTALIGHEID VOORDELEN OP?

Het is belangrijk om de talen van meertalige leerlingen vanaf zeer jonge leeftijd te ondersteunen in het gezin, op de kleuterschool en op school, omdat meertaligheid voordelen oplevert voor het individu en de samenleving.

Het gebruik van het taalrepertoire van de leerlingen, met inbegrip van hun erfgedichten, kan een waardevolle hulpbron zijn in de klas.

Bewustmaking van cross-linguïstische verschillen tussen de talen die de leerlingen in de klas spreken, kan het leren van talen door de leerlingen ten goede komen.

Het leren van woorden in twee of meer talen wordt in sterke mate bepaald door de input die de leerlingen in elke taal ontvangen (Rinker, Bloder, & Plötner, 2022). Dit kan resulteren in een kleinere woordenschat in elke of een van de talen, wat schoolgerelateerde competenties kan belemmeren (d.w.z. leesvaardigheid). Adequate onderwijssteuning en programma's die beide of alle talen bevorderen, kunnen echter leiden tot een adequate en gedifferentieerde woordenschat, die ook groot genoeg is.

WAT DENKEN DE LERAREN OVER MEERTALIGHEID?

ACHTERGROND & UITDAGINGEN

De voordelen van het stimuleren van meertaligheid in de klas zijn talrijk: het geeft meertalige leerlingen een kans om al hun taalbronnen te gebruiken, het kan helpen waardering van alle talen in de klas te bevorderen, het helpt de erfgedicht (-talen) en culturele identiteit van alle leerlingen te behouden, het verhoogt het welzijn van de leerlingen, en het bevordert interculturele perspectieven binnen de klas (bijv. De Houwer, 2020).

Leerkrachten zijn de belangrijkste personen buiten het gezin voor de ondersteuning van meertaligheid (Morys, 2014). Hun opvattingen over meertaligheid en de rol van talen in verschillende schoolvakken zijn van invloed op het onderwijsgedrag in taalkundig heterogene contexten (Morys, 2014). Internationale studies hebben aangetoond dat zelfs binnen meertalige omgevingen de subjectieve overtuigingen van leraren gevormd worden door hun eigen set van taalkundige en culturele ervaringen en beïnvloed worden door gender en hun eigen meertalige achtergrond (Hachfeld et al., 2012; Morys, 2014; Pulinx et al., 2015).

Er bestaat een kennis-actiekloof. Een belangrijke uitdaging is het omzetten van kennis in actie in de klas. Hoewel veel leerkrachten een basiskennis over meertaligheid in de klas hebben, gaapt er een kloof tussen deze kennis en het feitelijke gedrag ten aanzien van meertalige leerlingen. Een bijkomende uitdaging is hoe leerkrachten te bereiken nadat zij hun formele opleiding hebben afgerond.

Een vragenlijst voor leerkrachten in het lager en middelbaar onderwijs in heel Europa in het kader van het project "The Multilingual Mind" heeft een vergelijkend Europees perspectief opgeleverd over de houding van leerkrachten tegenover meertaligheid.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN (UITGEBREID)

De houding van leerkrachten tegenover meertaligheid en de integratie van erfgedichten in de schoolomgeving verschilt van land tot land.

In het basisonderwijs zijn er opmerkelijke verschillen tussen de landen wat de houding van leerkrachten tegenover meertaligheid betreft. De steun voor erfgedichten staat in Griekenland hoger aangeschreven dan in Italië en Nederland. 70,2% van de Griekse leerkrachten vindt dat kinderen de kans moeten krijgen om de erfgedicht op school te leren, tegenover 26,3% in Italië en 14,3% in Nederland (Bosch, Olioumtsevit, Santarelli, Faloppa, Foppolo, & Papadopoulou, 2021).

In middelbare scholen vindt een groot percentage leraren in België (77,3%) en Duitsland (52,9%) dat erfgedichten niet op school moeten worden gebruikt. In Italië (17,6%), Nederland (25,8%) en Griekenland (slechts 4,2%) is daarentegen slechts een minderheid van de leerkrachten in het basisonderwijs deze mening toegedaan (Bosch, et al., 2021; Rinker & Ekinci, in prep; Pulinx et al., 2015). De context van het land lijkt de resultaten te hebben beïnvloed. Dit kan te maken hebben met de recente vluchtelingen/migratieinstroom en de aanpassing van de lerarenopleiding (Bosch et al., 2021).

Leerkrachten die een opleiding over meertaligheid hebben gevolgd, staan positiever tegenover meertaligheid.

Scholing van leerkrachten op het gebied van meertaligheid is een sterke voorspeller van positieve attitudes ten aanzien van meertaligheid, zoals blijkt uit de antwoorden in de vragenlijst. Dit is ongeacht het land van vestiging, want leerkrachten in het basisonderwijs die een opleiding op het gebied van meertaligheid hebben gevolgd, hebben significant meer positieve attitudes dan degenen die geen opleiding hebben gevolgd (Bosch, et al., 2021).

BELEIDSIMPLICATIES: HOE DENKEN LERAREN OVER MEERTALIGHEID?

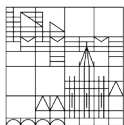
- Standpunten die verouderde aanbevelingen over meertalige opvoeding weerspiegelen (bv. eerst correct één taal leren, dan een andere) moeten worden aangepast aan de huidige gegevens over meertaligheid en het meertalige klaslokaal.
- Scholing van leerkrachten kan leiden tot een positievere houding tegenover meertaligheid. Verplichte bijscholingsworkshops kunnen de houding van leerkrachten tegenover meertaligheid verbeteren. Houdingen en overtuigingen zijn echter zeer moeilijk te veranderen omdat ze diep verankerd zijn in iemands geschiedenis en ontwikkeling. Intensieve en interactieve workshops zijn effectief om achterhaalde houdingen ten opzichte van meertaligheid aan te vechten (Bellet, 2022).
- Het engagement en het beleid van de school ten aanzien van meertalige praktijken kan een belangrijke rol spelen in het gedrag van individuele leerkrachten. Als de hele school zich verbindt tot een heterogene of meertalige aanpak, kunnen alle talen van de leerlingen op adequate wijze worden bevorderd. Lokale/staatsoverheden kunnen een centrale rol spelen bij het tot stand brengen van dergelijke veranderingen in het schoolbeleid.

Verder lezen

- Ávila-Varela, D. S., & Sebastian-Galles, N. (2021). Study of labels phonological overlap across languages in bilingual toddlers. Poster presented at the 6th Lancaster International Conference on Infant and Early Child Development.
- Bosch, J.E., Chailleux, M.A., Yee, J., Guasti, M.T., & Arosio, F. (2022). Prediction on the basis of gender and number in Mandarin-Italian bilingual children. In Ayoun, D. (ed.), *The Acquisition of Gender: Crosslinguistic Perspectives* (pp. 243-272). Amsterdam: John Benjamins Publishing. DOI: [10.1075/sibil.63.1obos](https://doi.org/10.1075/sibil.63.1obos)
- Bosch, J.E., & Foppolo, F. (2022). Predictive processing of grammatical gender in bilingual children: The effect of cross-linguistic incongruency and language dominance. *Lingue e Linguaggio* 21(1), 5-27. Bologna: Il Mulino.
- Bosch, J.E., Olioumtsevs, K., Santarelli, S., Faloppa, F., Foppolo, F., & Papadopoulou, D. (2021). A cross-cultural investigation of teachers' beliefs about multilingualism. Paper presented at the International Conference on Multilingual Learning: Policies and Practices, Tischner European University, Cracow.
- Castro, S., Bukowski, M., Lupiáñez, J., & Wodniecka, Z. (2022). Bilingualism is related to the expression of less stereotypes: The role of cognitive flexibility and motivation. DOI: [10.31234/osf.io/ebvzt](https://doi.org/10.31234/osf.io/ebvzt)
- Castro, S., Wodniecka, Z., & Timmer, K. (2022). Am I truly monolingual? Exploring foreign language experiences in monolinguals. *PLoS ONE*, 17(3), e0265563. DOI: [10.1371/journal.pone.0265563](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0265563)
- Pereira Soares, S. M., Kubota, M., Rossi, E., & Rothman, J. (2021). Determinants of bilingualism predict dynamic changes in resting state EEG oscillations. *Brain and Language*, 223, DOI: [10.1016/j.jbandl.2021.105030](https://doi.org/10.1016/j.jbandl.2021.105030)
- Pereira Soares, S. M., Kupisch, T., & Rothman, J. (2022). Testing potential transfer effects in heritage and adult L2 bilinguals acquiring a mini grammar as an additional language: an ERP approach. *Brain Sciences*, 12(5), 669. DOI: [10.3390/brainsci12050669](https://doi.org/10.3390/brainsci12050669)
- Pereira Soares, S. M., Prystauka, Y., DeLuca, V., & Rothman, J. (2022). Type of bilingualism conditions individual differences in the oscillatory dynamics of inhibitory control. DOI: [10.3389/fnhum.2022.910910](https://doi.org/10.3389/fnhum.2022.910910)
- Rinker, T., & Ekinci, E. (in preparation). Multilingual classrooms and monolingual mindsets?

Universität
Konstanz

 CONTACTEN tanja.rinker@ku.de | info@multilingualmind.eu | www.multilingualmind.eu

Aanbevolen citaat: Rinker, Tanja; Papadopoulou, Despina; Ávila-Varela, Daniela; Bosch, Jasmijn; Castro, Sofia; Olioumtsevs, Konstantina; Pereira Soares, Sergio; Wodniecka, Zofia; Marinis, Theodoros. (2022). *Levert meertaligheid voordelen op? Hoe denken leerkrachten over meertaligheid?*
DOI: [10.48787/kops/352-2-1h468qzw4ywk8](https://doi.org/10.48787/kops/352-2-1h468qzw4ywk8)

Dit werk valt onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationale Licentie.

Dit project is gefinancierd door het Horizon2020-programma voor onderzoek en innovatie van de Europese Unie in het kader van de Marie Skłodowska-Curie-subsidieovereenkomst. Nr. 765556.